

Ք. Օ. Հ. Լ. Լ.

ՃԵՐՈՒՑՆԻԻ ՏԵՂԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՏԼԵՏ 25

1856

1 ՕՐԻՆԻՍ

Ս Ր Բ Ը Ջ Ը Ն Պ Ը Տ Ր Ե Բ Գ Ը Ն

Ի Լ Ա Ն Ն Ա Մ Ե Ս Ի

Ք. Տալուր Մասիսին մապէսինտե պունտան ագ-
տեմ զուհր ետէն իթթիֆագըզըզ հագընա՝ միլէթ
Քալիսիյէ իթթիֆագէն Սրբազան Պատրիարքըն նէշթ
էթտիյի իլաննամէ՝ կէզէն տէֆա վատ էթտիյիմիզ միւ-
ճիւպինճէ պու մահալտէ՝ թիւրքճէյէ թէրճիւմէսի շիմ
տիլիք կէրույէ պրագըլըպ, եպրիւրզ հայճասը թապ օ-
լունուր =

Իշ պու իլաննամէ այրըճա պատրիարք զուրդ՝ Տէր պիր
Թանէսինն պալազընտա Սրբազան Պատրիարքըն միւհ-
քիւ իլէ թաատիգ զլունմուշ, Նաթըլ քի պունտա աա-
խի թաղլիսի կէթրիւնիւր :

ՅԱՅՏԵՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ա Ռ

ԼՐՈՒԹՅՈՒՆ ՕՐՀՆԵԼ ՍԻՐԵԼԻ Ե.ՋԵՐԻՈ

ԵՐԿՆԵՐՈՐ վարդապետն մեր Յիսուս Բրիստոս իւր Հոգեկեցոյց բան/ց քարոզութեան մինչև ց վերջին կըտակի ժամն Սէր կը քարոզէր հաւատացելոցս, և վերջին անգիւղի կնիքը դրաւ ըսելով, «Հայսմ գիտացնն ամենեքեան եթէ իմ աշակերտք էք, եթէ սիրեցէք ըզմիմանս ո. Յօհ. Ժդ. 35:

Եյս ճշմարիտ սիրոյն աստուածահաճոյ պտուղները արդարեւ անթուելի են, և այս անկեղծ սիրոյ գովելի արդ շնորհքը անխիւ են, և բոլոր բրիստոնէ, ցս տալին նշան առաքինական գործոց սէրն է, որով միայն աշխարհիս մ.ջ անվրդով կանօք և խաղաղ մտօք կը մնալք, և վերջապէս յերկնս երանաւետ և յաւիտեանական կե-

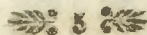
նաց արժանի զլրջու ուղիղ և անսայթաք ճանապարհ
մէ կրկայ մեզի :

Իայց խռովստեր ամենաչարն ստոանայ՝ հնար գը-
տաւ. սոյն միութեան և սիրոյ կապը քակելու քրիստո-
նէիցս մէջէն . որոյ վրայով բարւոյք կը խօսի գիմառնա-
բար Սուրբն Կերսէս Լամբրոնացի յաղագս միութեան և
կնդ'ցւոյ ըրած պիւճտիսս Լատենաբանութեան մէջ 'ի
Տարսոնի . « Երգ' սեր առիք օրէնս , և զմիմանց վերս
այիսու բժշկէք , յատկութիւն զայն փոխանակիմ . խա-
ղաղութիւն առիք պատուիրան և 'ի մի մարմն զօգե-
ցայք , 'ի թշնամութիւն զայն դարձուցանեմ և զմիու-
թիւնդ 'ի բազումս հերձեմ : Տես զամենաչարն , թէ
զե'նչ ասէր անդիջ մախանօքն . դործի ասէ այսմ մար-
տիս 'ի հնար՝ ոչ յիմոց աստի զոր իմաստնացայք ճա-
նաչել՝ պատրաստեմ , ոչ զմեղս՝ զոր ապաշխարութեամբ
ջնջէք , և ոչ զատելութիւնն՝ զոր օխրով նուաճէք , ոչ
զտարապարհակ վարելն՝ զոր յոժարենթաց լինելովն կո-
խ'ց'ք , և ոչ զնախատելն կամ զսպանանելն՝ զոր յուսով
խոստմանն արհամարհ'ց'ք : Եյլ զե'նչ՝ ամենայրն ձեր
աչք 'ի յոյսն և 'ի գլուխն ձեր Քրիստոս հայի , ինձ
չիք այլ հնար զձեզ քակակոյ , բայց եթէ այլ և այլ
զառ նա հոյ'լն ուսոց'ց առնել . և որպէս զուղիղ բա-
նըն Լատուծոյ՝ նախահօրն ձեր թիւր մեկնեալ՝ դիմեցու-
ցի , այսպէս կարելի է և այժմ՝ զբառս դրոց ոմանց 'ի ձեռք
այլ և այլ ցուցանել , թերեւս կարացից զմիջնորդն խա-
ղաղութեան , խաւարեցուցանելով զմիտս ձեր՝ տանելու
թեան տալ պատճառ տեսանել : Այլ թէ կարացից զկն-

նաց ծառն՝ օրպէս նախաճօրն օճեր, և ձեզ մկտրութեամբ
մտաց՝ չարի դիտութիւն ուսուցանել: Ըրգարեւ այս է
ինձ հաճոյական մեղք, հակառակութիւնն՝ առ որ ոչ
դղձումն տեղի գտանէ, ամբարտաւանութիւնն է ինձ
խաւար ըզճալի, զոր ոչ լոյս գիտութեանն փոխանակէ:
Չայս ոչ միայն խորհեցաւ. կըտարք, այլ և տրար. ոչ
միայն կամեցաւ, այլ և կատարեաց ո. ևն:

Եյս ամենաշարին սատանայի որմանց մեկ մասն այ
ինկաւ երկուց անձանց մտաց մէջը. զր արգարեւ երկու
քնն ալ ազգիս մէջ ջանասէր՝ գիտնական և պիտանի ան-
ձինք են. և աստի մինչև քանի մը ամիս յաւաջ զփ-
մանս սիրով իբրեւ հայր զորդի՝ և իբրեւ որդի զհայր
կը մեծարէին, որք են Ռօհալ անուն կիսամսեայ տեա-
րակին հեղինակը Պրուսացի Տէր Կարապետեան Յօհան-
նէս վարժապետն Չամուրճեան, և Մատիս անուն լրագ-
րոյն խմբագիր Իւթիւճեան Պարոն Կարապետը. որոց
ազգասիրական գրաւոր աշխատութիւնները յայտնի և
ամենեցուն:

Երբ՝ այս Ռօհալ անուն կիսամսեայ տեարակը ան-
ցեալ տարուան յուլիսի ամիսէն սկսեց վերոյիշեալ Չա-
մուրճեան Պատուելին, որ ըստ բաւականի կրօնական
նիւթոց հմտութիւն ունի, բայց նոյնմբեր 16 թիւ
Ռօհալին մէջ մեր եկեղեցւոյ Սուրբ Հարց և Վար-
դապետաց սրբոյն Պատրոսի Եւաքելոյն գլխաւորութեա-
նը համար դրած վկայութիւններէն առիթ առնելով ո-
մանք՝ սկսանա Մատիս լրագրոյն միջոցաւ հարցումներ
ընել երբ որ այս հարցումներուն պատասխան առաւ սկզ-

Եւ յիշեալ Պատուելին, այնպէս կարծուեցաւ՝ որ մէջ
 գաղանի դիտուեմ ունի, իբր թէ Հայաստանեայց Ս.
 Եկեղեցւոյն անկախութիւնը ուրանալ կուզէ. թէպէտ
 նոյն հեղինակը զայն անկախութիւնը Օգոստի այս
 տարւոյս փետրուար մէկ թուոյն մէջ զորաւոր փաստե-
 րով և վկայութեամբ հաստատած է: Եւ այս վէճը
 պատճառ առաւ Օգոստ տետրակին և Սասիս լրաբ-
 րոյն հեղինակներուն մէջ սիրոց պաղուծիւն մը կամ ա-
 տելութիւն մը մանելու. և այս ատելութենէն երկու-
 քին ալ հրատարակածներուն մէջ իրարու դէմ ծանօթ
 և անտեղի խօսքեր սկըսան մանել. և ասոր զարմանալ
 հարկ չէ. քանզի այսպիսի վէճերու մէջ երբ երկու
 կողմին կերպերը կը զայրանան՝ և միտքերը կ'ամբոխին.
 և կամ բարեկամ ձեւացիւթեքը իբր նիւթ տալու. դիտմամբ
 կը բորբոքեն և կը դրգռեն՝ կրակի վրայ իւր լեցունելու
 նման. ի հարկէ այսպիսեաց թելադրութիւնն է, որ
 վէճի ձեւը զարնողներուն իրենց գրչէն ելածին վրայօք
 կարեւոր զգուշութիւնը մոռցունել կուտայ, և ուշի
 ուշով նկատողք միայն կ'իմանան զայրացեալ կերպերէ
 յառաջ եկած բառից և իմաստից դրուածոց հակառա-
 կութեան անվերջանալի վէճ մը, որ արդարեւ ամենա-
 չարին սատանայի հին որոգայթն է քրիստոնէիցս մէջ
 լսա խորհրդածութեան Լամբրոնացի Սուրբ Հօր,
 ինչպէս վերը յիշեցաւ:

Երգ՝ ոչ Օգոստէ հեղինակն մեր ազգը և եկեղե-
 ցիս Հայաստանեայց ի սկզբունե անտի միջնա ջաղ-
 անկախ Հոգեւոր իշխանութեամբ պատուեալ Երազմ

Աթուղիկոսէն զստերով Հոովմայ հայրապետին իշխանութան տակ ձգել կ'ուզէ, և ոչ Սասի լրագրոյն ուսումնական խմբագիրը Հոովմայ հայրապետին Մաքսիմիան յաջորդութիւնը հնրեւելով՝ բողոքականութեան մտննալու կամ մտնեցնելու գիտումն ունեցած է, ասոնց երկուքն ալ Հայաստանեայց Սուրբ Ազգայնաց հորազատ զաւակունքն և իրենք ալ այսպէս գորով և բանիւ կը խոստովանին:

Սասի մեջերին տասնի գծաութիւն մը շարունակելը ամեն կերպով անպատշաճ երեւցաւ մեզի. և այսպիսի անպատշաճ և գայթակղեցուցիչ վեճի մը վերջ տալու միջոցներուն վրայ խորհելով՝ Ազգային Հոգեւոր և Քաղաքական Կնքագրոյն Ժողովներով երկուքին ալ պատուիրեցինք, որ իրարու հակառակ բան գրելէն դադարին այսուհետեւ. և թէ որ իրարու գործին միջեւ հեղինակարար և թէ թարգմանարար իրենց դատմանը կամ գիտցածնունդէմ և մեր սուրբ Ազգայնաց ուղղափառութեանը հակառակ գալիք բան մը գտնանէ՝ առանձին գրով կամ բանիւ մեզի իմացունեն, որ արժանը նայուի. և այնպէս յառաջագոյն ունեցած մտերմական սէրը նորոգեն: Արք և Բեքանք ըստ որդիական պարտաւորութեան իւրեանց՝ հայրական խրատուց մերոց հնազանդիւ հաշտեցան ընդ միմեանս, և խոստացան միեւն ցմահ մնալ ի նոյն սէր սուրբ, և մեք օրհնեցաք զնոսա և զհնազանդութիւն նոցին: Եւ այս յայտարար գրովս ալ սոյն ուրախառիթ լուրը այժմ կը հաղորդեմ լուսինան Ազգիս, գովելով անոնց վաղեմի

հաճախութիւնը և հնազանդութիւնը թէ՛ առ ուղի
զափառ Եկեղեցին Հայաստանեայց և թէ՛ առ մեզ :

Եւ և ոմանք բարեպաշտ անձինք Օջալի և Սա-
սիսի հեղինակաց վախճանական և ներքին դիտաւորու-
թիւնը աղէկ մը չհասկընալովն զայլմակդած ալ են նէ ,
կը յորդորեմ որ գայթակղութիւնն ուղղեն՝ ինչպէս
վերը բացատրեցինք :

Եւ եթէ այսպիսի կրօնական նիւթոց վրայ առա-
ւել տեղեկութիւն կը խնդրեն , այնպիսի ճշմարտաւեր
անձանց յամի Տնտն 1854 . Հանգիստարան անուամբ
տպեալ գիրքը կը ցուցունեմ մտառութեամբ կարդալ .
որ աւելի ընդարձակ գրուած ըլլալով՝ Օջալի մաքին
բացատրութեան տեղ կը բռնէ , որ արդարեւ դժվելի
և մեծ աշխատասիրութիւն մի է ապացուցական վկա-
յութեամբ Սուրբ գրոց և նախնի Սրբազան Հորոց
հաստատեալ . և յիրաւի՝ Սորին Գերապատիւ Արքազան
Հեղինակին Ըռաքելական կոչմանը համեմատ՝ վայելուչ
և յաւիտենական յիշատակաց արժանի ազգասիրական
արդիւնք մի է ՚ի պայծառութիւն Ըզդիս և ՚ի շինու-
թիւն Սուրբ Եկեղեցւոյս Հոյոց և ՚ի հաստատութիւն
քրիստոնէական ուղղափառ . սուրբ հաւատոյ և դաւա-
նութեան մերոյ , որ անդրդուելի պիտի մնայ մինչեւ ՚ի
կատարած աշխարհի ըստ տէրունական վճռոյն , « Եւ
գրունք դժոխաց զնա մի՛ յաղթահարեսցեն » . Մատ-
ժղ . 18 : Արդ ամենակալ ամենազօր զլուս ճիտութեան
Փրօստոս է ըստ սրբազան Ըռաքելոյն , թէ « ՚Խա է
զլուս մարմնոյ Եկեղեցւոյ » , Կող . ա . 18 : Ար և շնոր-

Տօք նորին զօրացեալք և ազօթիք Սբոյն Լէրն մերոյ
Գորիզորի լուսաւորչի 'ի ծոց Լայառաանայց Սուրբ
Եկեղեցւոյն հաստատուն կացեալք՝ ընծւք Ողջ 'ի Տէր .

Յոյն Տէրուն 1856 . Մայիս 27 . 'ի Պարբերաբարուն տի
նոյն Լայոյ 'ի կոյն՝ Պօլ . 'ի Խոմարտիս :

ՊԵՏՅԻՒՆ ԴԵՐՈՒԼԻՄԱՆԻՆ

ԽԵՓԵՔ ՔԻՒՐԼԵՐԻ

Պիր քիմնէ հէր պիր տիւնեալի մշղուլիէթտէն խե
լոս օլուպ եալննրդ քէնտի հալինի վէ քէնտինին նէ օլ
տուղունու վէ նաւրլ վէ նէ իչիւն տիւնեայա կելմիշ օլ
տուղունու տիւշիւնմէյէ վագթը օլտուղաւ՝ թէֆէք
քիւրլերի հալիյլէ արթարագ տին իւղերինէ տախի տիւ
շիւնմէք թապիաթըյա կելիր . զերա ինսան քէնտի քէն
տիւնին խալզ էթմէմիշ օլտուղունու պիլիպ՝ քէնտինի
և տրատան վար օլտուղունու թանըյաճագ . վէ եարա
տանին քէնտինի եարատըպ տիւնեա իւղերինէ զօմօսին
աւ պիր մերամը ալիսի վար օլտուղունու ֆէհմ էտէ
ճէք . վէ պաւ մերամը Լագ թաալէ քէնտիսի իլհամ էթ
մէաիքճէ ինսան պիլէմէյիպ՝ տնուն իճապընճա իգթիզա
էտէն իճրալարտան կերի գալըպ նաֆիլէ եարատըմըշ
վէ տիւնեա իւղերինտէ գալապալըզ կիպի օլաճագ :

Ելլահըն իլհամը՝ տին տէմէք օլուր . վէ ինսան հալ
ըլիլէ աննամագ իւթէք քի պիր չէյի Ելլահ իլհամ էթ
միշ օլտուղունուն նիշանէլերի նէ տիր , քի քէնտիսի

տախի օնա ներթնսն , տեմք տիր՝ մահի՛հ տինն նե՛
նիշանէլէրիլէ ոննամագ միմքին օլապիլը տէյիւ արար :
Պու մերագ՝ հէր ինսանա թապի տիր : Վէ կէրլի
տիւննա զայլէսի վէ կէջինմէ սըզընտըսը վէ տիրլիւ
տիւննապիճէ տիւշիւնմէլէր պիր վագըթ ինսանտա պու-
նու պաթալ էտէրլէր , վէ պաղըլարը տախի տին տէ-
տիյին բաբաղլարըն տիւշիւնէճէյի շէյ տիր տէյիւ էօղը
էտիպ քիւլլէն պու պապտէ միւսաատէ էտէր կիպի
կէօսթէրիրյէր , լաքին միւզայիգատա վէ մէշղուլէթտէ
օլանլարա՝ կէնիշլիյէ չըզըպ տիւշիւնէճէքլէրի գալմատը
ղը հալտէ . վէ տինի վաղիֆէի հալլէրիստէն խարիճ թու-
թանլարա՝ պիր տէֆա քէնտինի տիւշիւն , Մլա՛հ սէնի
նէ իջին եարաթմըշ տէյիւ սիւալ օլտուղու հալտէ՝ զա-
հիրտէ պէյան էթմէղլէր իսէ տուխ՝ տէրունլէրինտէ պիր
օյանըզըզ օլուր . պու միսիլիւ թէֆթիշէ կիրիլլէր :
Ինսան քէնտի սօնունու տիւշիւնտիւքճէ . պէն էօլտիւք-
տէն սօնրա պիր եէնի հալէ կիրէճէք մի իմ նօխա քիւլ-
լիէն հի՛չ մի օլաճաղըմ տէյիւ ազըննա կէթիրտիքտէ՝
մութլագա տինի տիւշիւնիւր :

Տէտիքլէրիմիզէ պիր իսպաթ օլտու պէօյիւք Վա-
րօլէոն . քի քէնտի հազըննա սւղուրսուղ օլան Վաղէր-
լու ճէնիկնտէն ոօնրա ֆիրար էթմէյէ մէճպուր օլուպ
Խնիլիկլէրէ սըղընաբագ օնլարըն էլլիլէ տիշ տէնիզտէ
քիսին Սէնզ Լշէն նամ առայէ նէֆ օլտուգտա՝ օնտան
սօնրա պիր տախի տիւննապիճէ հիւքիւմէթ սիւրէմէյէ-
ճէյինի աննայըպ՝ տիւննա խտարէսին տայիր թէֆէք-
քիւրլէրի պէր թարաֆ էտէրէք քէնտի խտարէսինն նօ-
լունու տիւշիւնմէյէ պաշլատը : Վէ պու տիւշիւնմէլէ-
րին արասընտա սէօյլէտիյի քէլամլարը՝ քէնտի ահպապլա-
րընտան օլան Շըփալէ Պօգէրն պու միսիլիւ նապլ էտէր :

« Ոչնդ Լշէնտէ էքսէրի տին իւղէրինէ սէօճպէթ
օլուր ուտու : Աիւնիւն պիրինտէ սէօճպէթ Հայլըճա
զըզըշըշըշըշը . վէ Վրիստոս էֆէնտիմիզին Ելաճըղը
Հագգընա սէօզ աշըլըշ օլուպ , Կարօլէոն պունուն սա-
Հիճիյինի ագըլը վէ տիւշիւնմէյէ միւգթէտիր պիր
քիմսէյէ Խագըշըր ըաճօնլարըլա վէ էյի սէյլէյիշ իլէ իս-
պաթ էթմէքտէ իտի . վէ քէլամլարընտա՝ Վօրսիքատա
տօղմուշ պիր թալնան տինտարըղը կէօրիւնիւր իւտիւ :

» () արալըզ ճէնէրալ Պէրթրան պունու գարշըլա-
մաղը վէ պու մատտէ իւղէրինէ օնուն ուլա միւճատէ-
լէէ կիրմէյի իւղէրինէ ալմըշ կիպի իտի : Վէ տէտի .

» Ըննայամայօր ում էֆէնտիմ , քի սէնին կիպի պիր
պէօյիւք տտամ նաւըլ գապուլ էտէ պիլիւր քի Ելաճ ,
օլ զաթի պալնա , թէնիլէ վէ իւգիւլէ վէ աղըղըլա վէ
կէօղէրիլէ , Հասըլը թըպզը պիգիմ կիպի ինսան շէքիյ-
լէ տիւննա իւղէրինտէ վէ ինսանլար իշինտէ կէօրիւն-
միւշ օլտուն : Յիպուս՝ նաւըլ քի մէրամ էտէրսէնիղ՝ էյ-
լէ պիր զաթ օլմուշ օլտուն . ագըլ թարաֆընտան ղայէթ
կէնիշ , ախազ թարաֆընտան ղայէթ թէմիշ . տէրին
միւհաղալարըլա գանունլար գօմուշ օլտուն . տիւննայէ
օլ կիւնն տէք միսլի սէպգաթ էթմիշ օլմասըն : Պու
ճիւմէյէ պիր շէյ տէմէմ . անճադ շունու տէքիմ քի
հէր հալտէ պիր պոյաղը տտամ ըտը , կէլտի ինսանլարը
թէրպիլէ էթտի , վէ պիր թագըմ սաֆտէրուն քիմսէյէ-
րի Որփէոս վէ Կոնփուտիոս վէ Պրամա կիպի այարտըպ
քէնտինն ճէլպ էթտի : Օլ Ելաճ տէնիլէն Լէհուտի՝
էսքի զէմանլար Հագգընա նաղը օլունան մասալարը
թէճտիտ էյլէտի . վէ Բուլարըն վէ Լգիպատացիլէրին
ալաճարընը սախտէ ըայէլէրինտէն ազլ էտիպ՝ քէնտիսի
օնլարըն Երինէ կէշտի . պէօյիւք աաեմէրինն Երինէ կէշ-

միշտ պիտի պէտք տեսնուի քենտիօի ուղեւորքէնտի-
նէ սեճտէ գըլտըրտը, չիւն. Խսիս վէ Ուրիս վէ Գիտոս
վէ Էրա. վէ պոռնըարա էմալ՝ քենտիօնէն էվէլէ կէլ-
միշտ պիտի ազ քիմսէլէր՝ քենտիօլէրինէ սեճտէ գըլտըրաճազ
գատար քիպրիէթ սաճիպի ումոնչար ըտը:

» Յիսուսուն քէնտի ասիրինտէ նուֆուզու՝ էրքի մասալարտա նագլ օլունան պուծլարըն վէ պուծլատէ-
լէրին նուֆուզու նէվինտէ պիր շէյ իտի . վէ պիր թա-
գրմ քիմնէի քէնտինէ աշղգ վէ պէնտ էտիպ աճպալն ճի-
հանը սուրէթի անէրէ թէպտիլ էթմէսինտէ պաշղա պիր
շէյ կէօրմէմ, իլլա պէօյիւք պիր շախսա նագըշըր հէ-
րասէթ վէ հարսքէթ . քի ագլը յլա տիննեայը զապթը-
նա կէչիւրտի, նասըլ քի Լղէքսանդր վէ Կեսար վէ
զայրըլարը . վէ սիզ տախի էֆէնտիմ՝ զըրծընըզըլա
տիննեայը գապթ էթտինիգ :

“ Երբ որ ինչ ճշմարտ լինի ” :

« Գլեն ատամը էյի թմանը՝ ըմ. վէ տերիմ սանա՝ քի
Տիսուս պայաղը ատամ տէյիլ իտի : Խաֆիֆ ազըլը քիմ
տէլը՝ փատիշահըդ թէմէլի դուրան լարըլա վէ գըլըճ գո-
րույլա մէմէքէթլէր զապթ: Էսէնիէր իլէ վէ ախէր մէզ
Հէպլէրին ալլահարըլա: Տիսուսուն արառնտա պիր
պէնգերիք կէօրիւրէր : Լաքին պէօյլէ պէնգերիք հօգ

1. Պոռ մահալտե իլան էթմէք մուգ թաղն տիր ,
քի պիզ՝ քի՝ Վաթօլէոնուն քելամարընը թէրճիւմէ է-
տէյօրուզ՝ Վաթօլէոն տէյիլ իզ , վէ հաղտըզարըմը
օգույնալար վէ տիյնէյէլէր Պէրթլան ճէնէրալ տէյիլ
էր . պոնուն իջին՝ Վաթօլէոնուն պաղը քելամարընը
հա՛ թէրք էթմէք հա՛ տէյիլ տիրմէք մինասպի կէօրիւլտի :
Պոռ ճիւ մէ իլէ՛ բաճոնլարընը գուլվէթի ապա հօգօան
պուլմուշ տէյիլ տիր :

տուր : Ախէր մեղհեալէր , հէր հանկրարը օլուրլար ուսա օլտուն , քրիստոնեալըգտան օլ գատար ուղաղ տըրլար , քի պու ուղաղըդ էօլլիւ վէ հիսապ սլթընա կիրմէզ :

» Մատտէյէ էյի վուգուֆ՝ վէ թէճրիւպէիլէ ինսանլարը թանըմաղա ալըմըլ պիր քիմսէ , հէր քիմ օլուր իսէ օլտուն , պու միւշքիւլէրի պէնիմ կիպի հալու տէր : Հա՛նկըմըզ օլա պիլիր քի՛ պիզիմ կիպի թէֆթիշ ու թէճէսիւս իրլինտէ քիլիֆապա մահարէթի օլուպ , միլլէթի միւխթէլիֆէ ժապէյնիտէ վազը օլան տիւրիւ մեղհեալէրի կէօրտիւքտէ՝ օլ մեղհեալէրին միւճիտինէ խրթապէն շու քէլամը սէօյլէյէմէզ օլտուն :

» Խայըր . սիզ նէ՛ ալլահ սընըզ , վէ նէ՛ Ալլահ թաբաթընտան մուրախիսա սընըզ : Խայըր . սիզ կէօքտէն կէօնտէրիլմիշ տէյիլ սինիզ : Սիզ եալանճըրը տէլլալլարը սընըզ . վէ մութլաղա տիկէր ճէմի ինսանլարըն հասըլա կէլտիյի թօփրադտան հասըլ օլմա ինսանլար սընըզ : Պէլլի . հազրէթի ատէմին ճինսինտէն վէ սիսիլէ սինտէն սինիզ , վէ ճէմի տիւննամի հալվէսէրիլէ վէ խըրալարըլա՝ վէ մինպատ օնլարտան այրըլամայան պէտ խուլլարըլա վէ քէօթիւլիւքլէրիլէ եէք վիճուա օլմուշ սունուզ . շէօյլէ քի՛ սիզինիլէ պէրապէր օնլարը՝ տա ալլահ սըրասընա տախիլ էթմէք լաղըմ կէլմիշ տիր : Սիզին պութլանէլէրինիզ վէ սիզէ դուրպան էթմէյէ թային օլտուն մմուրլար տախիլ զաթընըզ նէ՛ օլտուգունու իլլթար էտէրէր . վէ նազըլինիզ՝ էօրֆ ու զարպը իճատ էտէնլէրին նազըլ տիր : Խալընըզ Ալլահա եազըշըր սէճտէի վէ ուպուտիլէթի թէպանըզտան քէնտլինիզ իլլիւն մաթլուպ էթմէնիլտէն՝ իիւքսէք բոյյէ էրմիշ քիմ սէլէրէ մախսուս օլան քիպրիէթի իճրա էթմիշ օլտունու վէ :

Վէ հաղորդած՝ որդէ իւր եկվիլ իպատէթ ետէնէր՝ զա-
միրէրինն շէհաաթիյէ վէ քէնտի հիւանիւ ըրզաւա-
րըյա սիգէ թտիմատըլար : իլա պու մինասիպէթ սիգ
հարաքէթէ օնյարը թէչիգ ետէնէր՝ ալաղլըգ վէ միւհ-
թաճիէթ վէ նատիտէ շէյլերի սեվմէք վէ ճէհալէթ վէ
իթիգատի զաիտ աւելորդապաշտօնիւն օլմուշ տուր : —

” Հէր քիմքի պութիերէթլիյին ալահալընը եւ-
խուտ օնյարըն պութիսանէլէրինի թէֆթիշէ ալաճադ օլ-
սա՝ վերէճէյի սիճիլ վէ զամիրինն լնհասը պու կիպի օ-
լաճադ տըր :

Տէվաճ օլաճագ :

ԵՐԶԻՐ ՔԻԹԵՊԵՐԸՆ ՍԵՀԻՀԻՅԻ

Իփնճի պապըն պագըն :

Եւևտարանիչէրին նազլինտէն կէօրիւնիւր քի՝ Է-
ֆէնտիմիզին տիւնեայէ թէչըիֆի էսնալէրինտէ՝ Էէհու-
տիլէրին ուսուլ վէ նոմօսու ասըլ էսքի Էէհուտիլէրին
վէ Հոմալըլարըն նոմօսունտան մախուլթ պիր շէյ ի-
տի : Սատթէոս աւևտարանընտա՝ (է . 25 .) պիր քիմ-
սէնն քէնտի եազընըյա պարըշմասը վէ սուհհ օլմասը
խուսուսունա սէյլէտիյինն սասը ֆիլ վազը Հոմա
նոմօսունուն պիր պէնտիսէ մէպնի տիր , քի ալաճադ
պահապըսը քէնտի պորճլուսունու թուլթար վէ հաքիմ
հուզուրունա չոդարըր ըտը . շէյլէ քի՝ էկէր եօլտա օ-
նունուլա սուհհ օլմայա ըտըլար , հաքիմին հուզուրու-

նա չըգտնուի. պօրճուլյա պիր միգտար ճերիմէ վերմէք
հիւքմ օլունուպ, պու ճերիմէի հէման հիւքմ օլուն-
տուղը կիպի էտա էթմէտիյի անտէ մահպուստա դո-
նուր, վէ պիր ազճէսի տախի պագի դալսա օնտան չը-
գամաղըտը: Վէզալիք Մատթէոս աւետարանընտա
(ԺԸ. 23) նազ օլունան մէնգըպէ՝ Եէհուտիլէրին վէ
Հոռմալըլարըն ատէթլէրինն օլ էսիրտէ պիր պիրինէ
գարըլմըլ օլտուղլարընը կէօսթէրիր: Մէնգըպէնին իլք
նըսթը՝ էօյլէ պիր հիւքիւմտար կէօսթէրիր քի Հոռմա
հիւքմիւ ալթընտա օլմայըպ քէնտի պաշընա պիր փա-
տիշահ կիպի տիր. ֆագաթ տիկէր նըսթընտա նազ օ-
լունանը, քի էֆէնտիսինէ պօրճու օլունպ պօրճու պա-
ղըլանան քիմնէ քէնտի գափու եօլտաշընը պօրճ իջին
պօղաղընտան թութուպ մահպուստա դօր վէ բէնճիտէ
վէրիր. Հոռմալըլարըն պու պապտէ զայէթ սէրո պիր
նօմօսունու իշար էտէր, քի պու նօմօս միւճիւպինճէ
ալաճագ սահալըրը քէնտի պօրճուսունու թութուպ
թէքմիլէն էտա էթտիրինճէյէ տէք մահպուստա սաղլա-
մաղա բուխտաթը վարըտը:

Եէհուտի վէ Լալէն վէ Հոռմալը ատէթլէրինն
օլ ասիրտէ Եէհուտիլէր ինտինտէ պիր պիրիյէ գարըլ-
մըլ օլմասընա պիր իսպաթ տախի՝ աւետարանլարըն
եաղըլտըղը վագըլթլարտա տիւրլիւ ազճէլէրին բաիճի
իտի: Աւետարանտա պաղէն քանքար զիքր օլունմուշ
պուլուր ուղ, քի Եէհուտի ազճէսի տիր. պաղը տա
Երիւրամեան, քի իւլմ ազճէսի տիր, պաղը տա Դա-
հիլան, քի Հոռմալը ազճէսի տիր: Վէլ պիրինտէն պու

գատար փարզը նոսոցարն վե ատեթլերին պիր նէրէ
կելիպ գարըմասը՝ Լֆենտիմիզին տիւնեայե թէշթիֆի-
նին վագթընա եթիշտիրիր պիզի . զիրա Եէհուտիլէր
պիր վագթ Լլլէնոզ հիւքմու ալթընտա իքէն օլ էսնա
տէ Հոմալլար պուշարըն իւզէրինէ հիւքմ էտիպ
քէնտի նոսոցարըն վե ագճէքերին պուշարըն իլինէ
տախիլ էթտիլէր , նասըլ քի Լլլէնոզլար տախի էվվէլ
ճէ էթմիլէր իտի : Վէ պուշու տախի տէր խաթըր
էթմէք վաճիպ տիր քի , պու ագճէլէրին ըաիճի՝ Լֆեն-
տիմիզին վագթընտա Եէհուտիլթանըն հալինէ զայեթ
մուաֆըր ըտը : Հոմալլարըն հիւքմիւնտէն էվվէլ օ-
լան վերկիլէրին մըգտարը Լլլէնոզ ագճէսիլլէ իշար օ-
լունմուշ տուր . Մարիէն . Ժէ . 26 . վե տաճարըն գան
ձանալընա պրադըրմասը տտէթ օլունան ըմտ տախի
Մարի . Ժէ . 42 . Վ ըմտ . իա . 2 : Լլլէնոզ ագճէսի
տիր : Վէ Մատթէոս աւետարանընտա (իլ . 15) ա-
ծալի խմիլլէ զիքր օլունան ագճէ՝ Եէհուտիլէրին էւ-
քի ագճէսի իտի : Ընճագ՝ ալըմ սաթըմ վե եէվմիէ վե-
րիլմէք վե տիվէր կէօնէ ախգուիթա լադըրտըսը օլ-
տուգտա՝ Հոմալլար ագճէսի զիքր օլունուր . վե պու-
միւնիլալ իւզրէ պիր չիֆտ սէրչէնին պահասընը պիր
Դանգ . Մարիէն . Ժ . 29 , վե բէնչպէր եէվմիէսի պիր
Դանիէն . Մարիէն . ի . 2 . քէվալէք Լֆենտիմիզին
պաշընա տէօգտիլիւ հազըն գըլմէթի իւչ իւզ
Դանիէն . Մարի . Ժ . 5 . վե պէշ փիլիմին պահա-
սը իքի Դանգ . Վ ըմ . Ժ . 6 . վե Լֆենտիմիզին ա-
գասընճա չէօլէ կիտէնլէրէ իքի իւզ Դանիէնլըգ էքէք

Եւթիշմեզ տէնմէսի. Յո՛վ. 7. վէ մեզքիւր Խաղ
իջին Ս. Մարկոստաքի իսթիմալ օքունն Դաւիթի
լուղէ թինին եւրինն Ս. Յովհաննէստէ Դիւնար տէնմէ
սի՝ պու տէտիյիմիղէ իսպաթ տըրլար : Վէզալքը խա
րաճ վէ վերիկէ Եօաննէք իջին մագպուլ օլան ագճէ՝
Եւհուտի միլէթինի քէնտի հիւքմիւ ալթընա ալան միւ
լէթին ագճէտի օլմաղըլա , Ս. Մատթէոս Իբ . 19. վէ
Ս. Մարկոս Ժբ . 15. վէ Ս. Պուլաս Ի . 24. Դաւ
Կիլան իսթիյլէ զէքը Էթմիշէր տիր :

Եւտարանիչէր նազլ Էթմիքէրինին վուգու օլ
տուգլարը մահալէրի թարիֆ Էթմիքէրինտէ՝ օլ վա
դըթ Եւհուտիստանըն վէ Պաղեստինին պէտէրի վէ
դարիէրի վէ տիկէր մահալէրի հագընա կերէք Եւ
հուտի վէ կերէք պութ իերէսթ միւլէիֆէրին թարիֆ
Էթմէրիյլէ զայէթ իսթիզաճը կիտէրլէր : Վիթապ
Խալիմազ խուսուսունտա զահմէթլէրինի Էթմիքէրին
զու վագըթ Պաղեստինին հալի հագընա Փիլոն վէ
Յովսէպոս Եւհուտիլէրին քիթապլարընտա վէ Թաւ
մուտտա վէ ախէր քիթապլարտանէ քի ղուլտուլարը
սա տէմիլիտիլէր . վէ պունա հայլը վագթ ու Էմէկ
սարֆ Էթմիլէր . վէ պունլարըն Խաղաղըլարը հէր նէ
դատար տահա գուսուրլու ուսա տա՝ ալէսէվին նոր կը
տախարանլարը վէ ալէլ խուսուս աւետարանլարը Խալան
զաթլարըն տըգգաթընը պիղէ աննաթմաղա քիֆաէթ
Խտէճէք դատար մալիւմաթ վէրիլէր : Վէ պու խու
սուտտա ալիլ քիթապլարընըզըն հագընա տալ տէյէ :

Ճէք եօդ աուր : Վէ տէտիյիմիդէ իսպաթ իչին իչէ
րիտէ պիր դաչ փարչա շէյ եազմամըզ քիֆայէթ էտէր :

ՀԵՅԼԵՐԸ ԴԵՐՇՐ ՕԼԵՆ

ԻՓԹԻՐԱԼԱՐԸՆ ՆԱԳԼԻ

Պիւրիճի պապըն պապըն :

Չարարիա կաթուղիկոստան սօնրա պիր էյամ միւ
լէթ իչինտէ Վաղկիդոն ժողովքունուն լազըրտըսը օւ
տուղու նազլ օլունմազ . անճադ Րուսիարն վէ կիւր
ճիւլերին թէասուպու վէ խուսումէթի թէպին օլմա
յըպ՝ տին մատտէսինտէ Հայար իչին տէյէճէքլէրի
գալմատը ըսա տա՝ պազի միլէթէ մախսուս եկիղեցի
ատէթլէրի իչին լազըրտը էքսիք տէյիլ իտի . վէ զիա
տէճէ՝ Լէֆէնտիմիզին սուրը Ծնունդունու Յունվար
տլթըրնտա էթմէյիպ Դեկտեմբեր 25տէ էթմէլէրի իս
թէնիր իտի : Իզը կաթուղիկոսուն կիւնիւնտէ պու կիւ
պի մատտէլէր Հազըրնա թարաֆէյն մուպահասէ օլու
նուպ՝ Հայարն էսքիատէթլէրինճէ կիթմէսի թէճվիզ
կէօրիւնտիլիւ նազլիմիզին սըրասընտա սէյլէնմիշ տիր
(Լտէտ 20 . սաիֆէ 259) . անճադ Չարարիա կա
թուղիկոսուն կիւնիւնտէ պու մատտէ տէֆա օրթայա
կէթիրիլտի . վէ Հայ միլէթինտէն օլուպ՝ Րումքիլի
սէսինէ թապի օլարադ Կիկիա եպիսկոպոսու պուլու :

նան վաճան նպիսկոպոս՝ Ծնունդուլա Մկրտումիւն
պիր կիւնտէ օլմագ ճայիզ տէյի տիր տէյիւ պահարա
մեղքիւր կաթուղիկոսա պիր մեքթուպ հազտը ըսա տա՝
միլլէթ ինտինտէ մագպուլ վէ միւթէպէր օլունմայըպ՝
էսքի ատէթ գալտը : Վաղկիւդոն հագգընա օլան էսքի
գըլաս տախի մահվ օլունմատը, հաթ տա Յովհաննէս Զ.
կաթուղիկոս քէնտի պատմութիւն քիթ ապընտա վէ օլ
վագթըն վէ հաղըն վագըթըն տիկէր վարդապետէ
րի քէնտի քիթապընտա՝ պու ժողովքու Վնտորուն
մեղհէպիսէ թապի տիր տէյիւ ֆասլ էթմէքտէն վագ
կէլմէ միշ կէօրիւնիւրէր :

Չաքարիատան սմերա Գէորգ կաթուղիկոս օլտու
(սէնէ . 876) . վէ պունուն կիւնիւնտէ կերէք Վաղկիւ
դոն ժողովքու վէ կերէք Չաքարիա կաթուղիկոսուն
թէշքիլ էթմիյի Շիրակուան ժողովքու իչիւն լայրգ
սըզ սէօհպէթէր բէյտահ օլտուգտա՝ Սեւան վանքը
միտքանլարընտան Մաշտոց նամ պիր վարդապետ՝ պու
իքի ժողովքուն սահիհ հալնի պիլիւր պիլմէգ ֆասլ է
տէն վէ միլլէթ իչիւնտէ ֆէսատ պրագանլարա գարշը պիր
նըովք քեաղըտը չըգարտը : Պու քեաղըտըն հագգընա
կիւրիւլթիւ չըգտը . վէ պիր թագըմը Մաշտոց վար
դապետի գարալամագ իչիւն հավատիս չըգարտըլար, քի
պու մեքթուպուլա բուժիղտէն ասըլ Վէորգ կաթուղի
կոսու նըովիլ էթմիշ . վէ մէրամը՝ ճնուն ատընը պօզ
մաղըլա քէնտինէ կաթուղիկոս օլմաղա հօլ ալմագ տըր :
Ըշոտ փատիշահըն գարտաշը Բթաս՝ կաթուղիկոսուլա
պօզուգ օլմասըլա պու հավատիս գուվիլթ վերիպ
Մաշտոց վարդապետէ տէ իթիպար էթմէյէ պաշաար :
Լաքին Մաշտոց վարդապետ պու հավատիս գապուլ
էթմէյէրէք Բթասա պիր մեքթուպ հաղըպ՝ կաթուղի

կոս իշխեն տէր քի պու պապտէ նորովքա շաեսթէ օ-
լաճադ եօլտա տէրքի տիր . պէնիմ եազտըղըմը օլ սուրբ
կաթուղիկոսա վերքն տէր . օգուսուն . վէ էկէր իշին-
տէ զլտ պիր շէյ պուլուրսա՝ քէնտի էյիյլէ երթմարն :
Տէմէք տիր քի՝ կերէք Գեորգ կաթուղիկոս , կերէք
Մաշտոց վարդապետ , կերէք փատիշահն դարտաշ Ե-
րաս , Քաղկեդոն ժողովքունուն տինձէ գուսուրու-
սլմաորըղնա զանմըշար ըտը : Գեորգ կաթուղիկոսուն
վէֆաթընտան սօնրա Մաշտոց կաթուղիկոս օլաու .
վէ եէտի այ կաթուղիկոսլուղունուն էյամընտա (սէնէ .
897) , եկեղեցական արարողութիւն քիթապընա պազը
մինասիպէթլի տուալար իլավէ էտերէք եէնի պիր սըրա-
յա դօտու . վէ միլէթէ մագպուլ օլուպ օլ քիթապ էլ
ան պու ազիվկն իսմիյլէ Մաշտոց տէնմէսինի Արապկոս
պատմիչ շէհասէթ էտեր 1 :

Մաշտոցտան սօնրա՝ մեզքիւր Յովհաննէս կաթու-
ղիկոս օնուն եերինէ կէչտի . Պունուն եապիտըղը Պապ-
Տոմիւն քիթապընն պազը եերէրինտէ՝ Քաղկեդոն
ժողովքունա խասիմ օլաուղու աշիքեար կեօրիւնիւր .
լաքին սօնրալարտա եազաբգըլարընտան , վէ ալէլ խու-
սուս Աոստանգին Պերմիսուփէն իմրէրաթօրա եազաբ-
ղը մէքթուպունտան՝ էվվէլքի թաճմինին տէյիշտիրմիշ

1. Սա կարգեաց զգիրսն որ ըստ անուան իւրոյ
կոչի Մաշտոց . ժողովեաց զամենայն կարգեալ զաղօթման
և զընթերցութեան ի միասին . յարմարեալ յաւելուա-
ծովք յիւրմէ . որ ունի յինքնան զամենայն կարգս հա-
ւատոյ քրիստոնէութեան : (Արապկոս վարդապետ . Երաս
Տառօս պապմոսթիւն Ժամանակաց) :

հետոնիւնիւր¹ : Պունտան ալադադ պաղըլարը զանն է տերեր քի՝ մղբիւր քիթապը կաթուղիկոս օլմալտան էվիլէլ պաշամըշ վէ կաթուղիկոսլուղունտա իլերլէթ միշ տիր :

1. Չադա՝ պու մէթուպտա վատ էտեր քի , է կեր Րում իմբերաթորունուն Հիմայէսիլէ՝ չէքտիլի զուլումտան խէլաս պուլուրսա . ճէմաաթընը տաճա՝ պիր գօյալըլըլա կերէք Ալաճա՝ վէ կերէք իմբերաթորա եաբար պիր միլլէթ էտէճէք . պէն՝ տեր , սիզնն Հիմայէնիգտէ օլտուգտան սօնրա պէնիմ ճէմաաթըմ տախի պէնիմ արդամ սըրա կէլիրլէր . “ Եթէ նուառտ Հովիւր Հօտից բնակիցիմ ընդ Հովանեալ զորախառ նշանիդ և ընդ խնամակալութեամբ ինքնակալ թագաւորացդ , որ չափ ևս առաւել Հօտս Աստուծոյ և ժառանգութիւն Քրիստոսի զհետ շաւղաց իմոց հետեւին : ” Վէ պուլ կէլթէնմէք եկեղեցականճա մատտէտէ օլտուղունու ազ սօնրա պէլյան էտեր . կէլմէյէնլէր վէ Ալաճնն սիւրիւսիւնիւն աղըլնտան տըշարը չըգանլար հէր քիմ օլուր ուսա՝ պիղտէն թէքտիր օլաճադլար : “ Իսկ որք ոչ դայցն , և արտադոյ ՚ի դաւթէ Հօտէ տեսուն ելանիցն , այնպիսիքն կրիսցնն զգատաստանս ՚ի մէնջ ” որ և իցնն : ” (Հովհ . կաթուղ . պատմ . եր . 204 . 205 . տպ . Երուս . 1843) : Վէ Րում իմբերաթորունուն տալթիլէ օնուն գօլթուղունա կիրմէյի՝ Քաղիկիւն ժողովքունու դապուլ էթմէյէ նշան թանըմըլ իբէն մէղբիւր իմբերաթորտան պուլնու իսթիրճամ էթտի . անճադ էմր օլունտուղունտա՝ ճէմաաթըն իչինն իկթիլալ պըրադմամադ իչինն կիթմէտի . նասըլ քի քէնտիսի սէյլէր . “ թէպէտ ևս ստէպ ստէպ հրաւիրակն կոչէր սիրալիւր կամօք երթալ ՚ի պալատն առ կայսր , սախյն ևս ոչ կամեցայ . զմաաւ ածիալ թէ դուցէ դք , և ընդ ալ կամր հայիսցի , զանդ երթալն իմ ՚ի Քաղիկիւնիտան յարակցիլ ինձ համարեալ : ” Անդ . եր . 207 :

Յովհաննէս կաթողիկոստան սօնրա պիր սէնէ գուտար Ստեփաննոս կաթողիկոս օթուրուպ (սէնէ . 925) ծնուն երինէ կէշտի թիւորոս (926) : Պուշար իքիսի տէ Վան տէնիզինտէ քեաին Աղթամար նամատատա օթուրտուլար . չին զարատա Աճեմէրին վէ Արապլարն իւզինտէն րահաթլըզ եօզ ուտու : Վէ օլ թարաթլարտա քէնտի պաշնա փատիշաչլըզ էտէն Գագիկ Արծրունի Հայաստանը , կախուտ հիջ տէյիլ իսէ քէնտի եօլքէսի օլան Վասպուրականը օլ ֆէնալըզլարտան գուրթարմազ իչին Ռումլարըլա տօսթ օլուպ օնլարտան իյանէ պուլմազ ումուտունտա օլմասընտա՝ րիճալարը նաֆիլէ զահմէթ օլուր տէտիլէր . չին չօղ վազըթ օնլարա միւրաճաթ օլունմուշ վէ հիջ պիր վազըթ պիր խայր կէօրինմէմիլ : Վէ սէպէպինի աննամազ իսթէտիքտէ՝ Վաղկեդոն ժողովքու մատտէսի իչին օլտուղու իֆատէ օլունտու իսէ , սէպէպինի գալտորմազ իչին Գագիկ Ռումլաթէրաթօրունա վէ պատրիարքնա մէթթուպ կազըպ՝ միլէթին օլ անէ տէք գալուլ էթմէտիքլէրինն սէպէպլէրինի կէօսթէրի . վէ նիհայէթինտէ՝ Բաքկէն կաթողիկոսուն մէգքիւր ժողովքու գալուլ էթմէտէսի Օլնոն իմքէրաթօր թարաֆընտան քէնտինէ կէօնտէրիլէն պիր ֆէրմանն էմրինէ իմթիսալէն օլմասընը իշար էթտիքաէն սօնրա՝ ճէմինիֆազլըզ սէպէպինի գալտորըպ տայիմի պիր մուհապպէթ էթմէք թէքլիֆ էյլէտի : Լաքին Ռումլար պունա ճէփապ տախի կազմատըլար :

Թիւորոստան սօնրա Եղեշէ — սէնէ . 936 — . վէ պատէհու Ննանիա՝ կաթողիկոս օլտու — 943 — : Պունուն կիւնինտէ թիւորակէցիլէրին զուհուրու քի պունտան իքի իւղ սէնէ գատար էվէլ Պօղկիկան իսմիլէ

պիր տէրիս տաճար միլէթիմիդ իշխնտէ պաշ Դեօսթէր
միշէր իտի . հայրճա թէլաշա սէպէպ վէրիս Բաղի-
դոն մարազասը ունուառլուր կիսի օլտու . վէ պու
մէզճէպին նէ օլտուղու . Բօդէսթանլըլըն իսթի-
նըն վէ իլէրլէ Դէսիին նազլէ սըրասընտա թափսիլ ջա-
նաճագ տըր :

Անանիատան սօնրա Վահան կաթուղիկոս օլուպ
— 965 — , Բաղիկդոն ժողովքունու ալիանէն գապու-
լէթի . պունուոն իշին պիր թաղըմ ճահիլ քիմէլէր
աղիմ ֆէսատ չըգարտըլար : Վահան կաթուղիկոս քէ-
տի աղինէ աօլաշաղլուրընը , վէ Աշոտ փատիշահը տա-
խի պունա ըզլի էթաիքլէրինի տույարագ կիզիճէ Վա-
պուրաիանա մէզքիւր Գագիկ փատիշահըն օղլու Ա-
բուսահ շամաղասպ փատիշահըն Կօթուղուրնա սը-
ղընտը : Վէ ֆէսատ չըգարան քիմսէլէր Անան վան-
քընըն մէճաւորու Ստեփաննոս վարդապետի կաթու-
ղիկոս էթաիլէր : Վէ պունուն իլք իշն Վահան կա-
թուղիկոսա վէ Աբուսահ փատիշահ գարշը ըանագ-
րանք քեաղըտը չըգարմասը օլտու : Աքին պիր գաշ սե-
նէ սօնրա — 671 — Վահանըլա իւզլէշմէք մէրամըլա
Վասպուրաիանա կիթաի իսէ Աբուսահ պունու թութ-
տուրուպ պիր գալէէ մահպուս էթաիլտի : Ստեփան-
նոս կաթուղիկոս պիր գաշ այ սօնրա վէֆաթ էթաի :

Վահան կաթուղիկոսուն ըլումըրըլա Բաղիկդոն
Ժողովքու հագըրնա ալիանէն իթթիֆագ էթմէսինտէ
պէրապէր չօդ եպիսկոպոսլար վէ վարդապետլէր վէ տիւն
եափիճէ պէոյիւք առամլար վար ըտըլար . վէ սուրբ Ներ-
սէս Ամբրոնացի Եփեսաֆանո-թի-ն քիթաղընտա պուն-
լարըն իշինտէ իսմէն սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի զիքը
էտէր , քի իսմի միլէթիմիդէն ամմէյէ մալիւմ տիւր :

Պոլ աղիզ Վան ձիվարընտա օլուպ՝ Վահան կաթուղ
 գիկոուն Վասպուրահանա փիրար էթտիյի վազըթ
 Վաղկիդոն մատտէսինի օնտան աննատը . վէ հագգընա
 օլան մարաղալարըն պիհուտէ օլտուղունու հէր քէսէ
 աննաթմաղը ֆարիզէի զիմէթ սայարագ քէնտինէ հայլը
 տիւշմանկար փէյտահ էթտի . քի քէնտիսինէ ծայլ տեր-
 լէր իտի . եանի՝ տօղու հօլտան տըշարը սըշրամըշ : Վէ
 պունա գանահաթ էթմէյիպ՝ Ընի շէհրինտէ պիր ժո-
 զովք տախի էթտիլէր . վէ օլ ժողովքտան պու աղիզ
 վարդապետին տինին էյի աննայըպ թէճէսսիւս էթմէք
 իշին մախսուս աաամ կէօնտէրիտի : Սուրբ վարդապետ
 պունլարը ազիմ իգրամ ու իլթիֆաթըլու գապուլ էթտի .
 վէ պիր ուրբաթ կիւն՝ կէօվէրճին քէպապը կէթիրթտի
 սուֆրայա : Պունտան ագտէմ Ն՝երիտէմիզտէ (Ըտէտ .
 22 . սայիֆէ 313) . եաղտըղըմը միւնվալ իւզրէ վազ-
 թըյա բումար մեծ պահքը վէ տխէր պահքըլարը պօզ-
 մալարը իշին՝ սուրբ Նարեկացիին վագթընտա տա ուր-
 բաթ կիւնիւ սուֆրատա էթ պուլունմագ մութլագա
 լոււարա թաղի օլմագ վէ Վաղկիդոնա եէլթէնմէք սա-
 յըմըշ բտը . պու քիմէլէր կիւվէրճինի կէօրիւնճէ
 ետլէրինտէ պիր իսպաթ կիպի թուլթուպիշ գալտը քէն-
 տի՝աղզընտան թագրիր ալմագա . պունուն իշին տէտիլէր .
 վարդապետ՝ պու կիւն ուրբաթ տէյիլ մի . սէն էօնիւ-
 միւզէ կէօվէրճին քէպապը կէթիրթմիշ սին : Ս . Վրի-
 դոր պունու իշիթտիքտէ՝ աֆ պուլուրուն տէտիքտէն
 սօնրա կէօվէրճիլէրէ տէօնիւպ տէտի . պու կիւն պահք
 ըվըշ . գաղզըն իշինիզէ կիտին : Պու էմրին իւզէրինէ
 կէօվէրճինլէրին գանատլանըպ սիւշուպ կիլթմէսինի միտա-
 ֆիրլէր կէօրիւնճէ մաթ վէ միւթէհայիր օլուպ՝ կէրի
 տէօնտիւլէր . վէ քէնտիլէրինի կէօնտէրէնլէրէ կէօրտիւք

լերինն նազդինի իփատե եթտիւր : Մեճիս ֆիքրինե
դօտուղունուն իճրասընտան վազ կէջիպ՝ սուրբ վարդա-
պետին խառնի օլան վէ ֆէսատ չըգարանլարը թէտիւ
էյլէտի :

ԲՐՕԹԻՆՍԹԵՆԼԻՂՆ ԻՊԹԻՏԵՍԸ

Ա Ե

Ի Լ Ե Ր Ի Լ Ե Մ Ե Ս Ի

Պահիճ տին Ալաճըն ինտանա իլճամ էթտիյի օլմադ
իդթիզա էտիպ՝ վէ Ալաճ պիր օլմասը իչիւն , վէ օլ
պիր Ալաճ պիր պիրինե զըտ տիւրլիւ շէյլեր իլճամ էթ-
մէտիյինտէն աշիքեար աննաշըլանը պու տուր քի՝ սա-
հիճ տին՝ պիրտէն զիյատե օլմամալ : Վէ Ալաճըն ին-
սանա սահիճ տինի իլճամ վէ պէյան էթտիյի վազըթ-
մալիւմ օլտուղու հալտէ՝ սահիճ տին տախի օլ վազըթ-
տան օլտուղու ամմէյէ մալիւմ տիւր . օնուն իչիւն հէր
նէ տին քի օլ իլճամըն վազթընտան չօգ սէնէլեր սօնրա
իճատը սապիթ օլմուշ օլուր , վէ իլճամըն վազթընտան
պերի պիր տիւղիւէ տէվամ էտէն տինե մուղայիր կէ-
լիր , տին տէյիլ , մէզհէպ տիր . եանի տօղըու տինին
պօղըուղու տուր . ինսան իճատը տրը . վէ օնուն իչիւն
օնա ինանմազ հիչ քիմսէնին տէյնիւ վէ պօրճու տէյիլ
տիր :

1. Տին՝ վէ Կէյն՝ արեպի լիսանընտա պիր լուղէթ-
տիր . վէ չիւնքիւ Ալաճըն իլճամընա ինանմազ ինսանա
պօրճ տուր , օնուն իչիւն օլ իլճամա Կին տէմիլէր :

Բրօթեոգանլարըլա տին մուպաճասէսի էտէնլէր՝
 օնլարըն մեղճէպինին եէնի օլմաորնտան պաճսըլա զոյրը
 սաճիճ վէ դալեաթ պիր մեղճէպ օլտուղունու սապիթ
 էթմէքտէ օլուպ , բրօթեոգան սընրփընտա պուլունան
 ալիմլէր պու միսիլիւ մուպաճասէնին գուվվէթինի ան
 նայարագ տէտիլէր քի՝ քէնտի մեղճէպլէրի լուծնրտէն
 վէ Քալվինտէն ջօգ էսքի տիր , վէ քէնտիլէրինէ սէ
 լէֆ կէօսթէրտիլէր Լլպիթուա վէ Վօտուա տէնիլէնլէ
 րի . տայիմ պունլարըն զիքրինի էթտիքլէրինտէ՝ պունլա
 րա պիր իթիպար էթմէք կէօսթէրիլլէր :

Լլպիթուալար Վօտուալարտան էսքի տիրլէր իսէ տէ՝
 պունլար տախի քէնտի Փասիտ իթ իգատլարընըն միւճի
 տի օլմայըպ էվվէլ գէմանըն Մանիքեցի տէնիլէն Տերե
 տիկոսլարընտան իլէրիլէմէ օլտուգլարը սաղ իսպաթլարըլա
 պէյան օլունմուշ տուր : Վէ պիզ բրօթեոգանլարըն ա
 սըլ իպթիտասընըն նազլինի էթմէմիլտէ Տասպ էլ իճապ
 Մանիքեցիլէրտէն պաշայաճաղ ըզ : Վէ պունտա քէն
 ալիկիմիլտէն պիր շէյ եազմայըպ , եալընըզ թէրճիւմէ
 էթմէք խըզմէթինի իւզէրիմիզէ ալաճաղ ըզ : Եազաճա
 զըմըզըն միւէլլիֆի՝ Վօսիւէ նամ պիր ֆուանսըզ եպիս
 կոպոս տուր , քի Բրօթեոգան չիլիսէլլէրինին իէպիլալ
 լարընըն նազլի իսմիլէ թէլիֆ էթտիյի քիթապլընտա
 պունլարը թաֆսիլ էթմիշ տիր . վէ պու քիթապլըն հա
 փըլմասընտան պու անէ տէկին իքի իւզ սէնէն եազըն

Մէլնէպ լուղէթինին ասըլ մանեասը՝ կիտիլէճէք եօլ
 տէմէք տիր . վէ պիզ պու նազլիմիզլին սըրասընտա՝ տօղ
 րու վէ սաճիճ տինտէն պաշգա տին կիպի պէլլէնմիշ
 մատտէլէրի մեղճէպ լուղէթիլլէ պէյան էտէր իզ :

վաղըթ՝ կէշիս՝ պոգ գատար վաղըթ տա հիշ պիր քրօթեւ
դան ալիսի պունա գարշը եազմըշ օլմասըղընտան՝ սէյլէ տիք
լէրի շիւսհէ դալարըմազ օլտուղու իսպաթ օլմուշ տուր :

Ենճագ շիմտիլէթ՝ Մանիքեցի տէսիլէն մէլհէսլին
միւճիտի վէ օնոււն էօյրէթտիլի իթիդատ նէ՝ օլտուղու
մէլքիւր Պօսիւէնին եազարըլտընտա ալեանէն թափսիլ
օլունմուշ օլմասըղը իչիւն՝ էվիլէճէ պու նագիի Ֆլէօրի
նամ ֆոանսըղ միւէլլիֆին Վիլլիէ Քէվարիլի նամ քիթաւ
պընտան (Բ. 10) թէրճիւմէ էթմէյի միւնասիլ կէօրտիւք :

« Մանէս (Մանի) աղանդապետ՝ Պրօքոս իմէրաւ
թօրուն իքինճի սէնէսինտէ , եանի Լշֆէնտիմիլին 277
թարիխինտէ զուհուրա կէլտի : Պունուն նագլինի պիր
ազ էվիլէտէն ալմագ իզթիզա էտէր : Երօրը այաէթին
տէ Սարակինոս միլլէթինտէն : Սկիւթիանոս իսմինտէ

1. Սարակինոս լուղէթի էքսէրի Լերօրալը քի-
թապլարընտա պիր այրը միլլէթ իսմի կիպի գուլմանըլը
լու տա՝ զալիւթ տըր : Պու լուղէթ՝ լիսունի Լ-
րէպիին շարգի լուղէթինին սօնունա նոս հարֆլարը գօ-
յուպ բուլմաթմաղըլա եափըլմըշ տըր . վէ շարգ թաւ
րաֆընտա պուլունուպ՝ Վումարըլա վէ Հոմմալըլար
ըլա միւնասիպէթլէրի օլմամասը իչիւն ասըլ միլլէթլէրի
թանըլմամըշ քիմնէլէր տիրէր . վէ Հայճատա Երեւէ-
յի տէմէթ Սարակինոս լուղէթինին ասըլ մանեասը տըր :
Պունտա զիքր օլունան Սկիւթիանոս տախի՝ քի պիր
շախտա իսմի մախսուս (յատուկ անուն) կիպի գօնմուշ
տուր՝ օլ շախտն միլլէթինին իսմի տիր . քի Հայճա
Սկիւթացի տէսիր . քէնտի ասըլ իսմի զայպ օլմուշ տուր :
Մանի՝ քի իսմի պալիստէ զիքր օլունմուշ տուր , Լ-
ճէվիլէրէ տախի մալիւմ , վէ Մագհաշ Մանի տէմէթլէ
մէշհուր տուր , նագգաշըգ ունաաթընա մալիք իմիլ :

պիր քիմսէ վար ըտը , քի նէ քրիստոնեայարքլա վէ նէ
տէ նէ հուտիւր իւր տինճէտէ պիր պէնգէրկի ի հող ու-
տու : Պու քիմսէ Խաբէնաէրիւտէ սաքին օլուպ՝ Արիս-
տոտէլին ֆէյլէսօֆճա թարիքինէ սիւլիւք էտէր իտի .
վէ տէօրտ ատէտ քիթապ ինչա էտիպ՝ պիրինին իսմինի
Լ-էփարան , վէ իքինճիսինի Սէֆասը (գլուխք) վէ
իւչիւնճիւսիւնիւ Լաւար (խորհուրդք) վէ տէօրտիւն-
ճիւսիւնիւ Խաղալին (գանձք) թէսմիյէ էյլէտի : Եւք
քիթապընն իսմինտէն պաշգա՝ Լաֆէնտիմիղին սուրք Լ-
ւետարանընա պէնգէր հէրի հող ուտու : Եւ հուտիսթա-
նա կիտիպ քէնտի մալիւմաթընը օրատա տաղըթմաք մէ-
րամընտա իքէն խասթէլէնիպ էօրտի : Գէրէպինթ իս-
մինտէ պիր չըրաղը քիթապըրընն վէ մէղհէպի ֆէյ-
լէսօֆիսինին վէ ագճէսինին վարիսի օլուպ , չիւն Սիւլ-
թիանոս Սիւէիղ տէնիղի իւղէրինտէն Հինտ թիւճճար-
լըղը էթմէսիյէ էփէյի ղէնկինճէ պիր քիմսէ իտի . Պա-
ղէստինէ վէ Եւ հուտիստանա կիթտի . վէ օրատա թա-
նըրպ հագգընա իլամ վէ սիճիլ օլուտուղընտա տույ-
տուգտա՝ Եճէմիսթանա կէչմէյի գուրտու . վէ օրատա
տախի թանըլմամաք իչիւն իսմինի տէյիշտիրիպ Պուտա
տէնիլտի : Օրատա տախի Մըհր տէնիլէն պուլթուն

վէ խանէնտէլիյէ տախի աշնա օլուտուղընա նալլ օլունուպ ,
հալիա պիր նէվ մագամըն օգույուղըն իսմինէ ճանի տէ-
մէք տախի պուլթուն իսմինտէն ալմա տըր զանն օլունուր :

1. Գէրէպինթին նէ կէօնէ գապահաթըն իչիւն
հագգընա իլամ վէ սիճիլ օլմասը մալիւմ տէյիյ տիր .
պէլքի Սիւլթիանոսուն տիկեր վարիսի օլուպ՝ ագճէսի
վէ քիթապըրըն օնլարա տիւշէր իտի . վէ պու չալուր
գաշտը : Հէր նէ խան աղըրճապիր գապահաթըն օլմասը :

խատէ մէսի (քուրմլարը) քէնտինէ խաւիմ օլտուլար . վէ չօդ տէֆա միւճատէյէտէն սօնրա իթիգատը ֆաւիտ օլտուլու- նա քէնտիսի տախի իւքնաթ օլուպ դօլուլտու վէ պիր տուլ գարընըն էվլինտէ թէմէքիւն էթտի : Վէ պիր կիւն Տաւույի ճիւղէրէ տաւէթ էթմէք իչիւն էվլին իւղէրինէ չըգըպ՝ ԱլլաՏ տան զաղէպինի պուլտու . աշաղը տիւշտիւ վէ էօլտիւ : Քիթապլարը վէ ագճէլէր օլ տուլ գարըյա գալտը :

» Պունուն տախի ագրապատը վէ թէալուդու օլ մատըղընտան՝ օլ ագճէլէր Կուպրիկ իսմինտէ պիր չօճուգ քէօլէ սաթըն ալտը . քէնտինէ օղուլուգ էտիպ՝ աճէմ- էր իչինտէ միւշէրրէֆ օլան իլիմէրտէ թէրպիէ էթ- տիրտի . շէօյլէ քի՝ օլ միլլէթին ալիմէրինին պէյնինտէ շէօճրէթ գաղանտը . վէ տուլ գարը էօլտիւքաէ՝ քի- թապլար վէ ագճէլէր պունա գալտը . վէ վագթըյա քէօլէ օլտուլունու ի զիւնէ վուրան պուլունմասըն իչիւն Կուպրիկ իսմին թէրք էտիպ՝ Մանէս տէտիրթտի քէն- տիսինէ . քի Աճէմ լիսանընճա Տոսաւիպէթ տէմէք տիր . չիւն քէնտիսինի սէօճպէթ ու թէքէլլիւմտէ ուսթմա կէրինէ գօմուշ ուտու : Պէն Բարազլիդօս ում տէր իտի :

1 . Պրէօրինին պու վերտիյի մանայը ախէրլէրի զալաթ զանն էտիպ տէրլէրքի՝ Տանէս կախուտ Տանի լուղէթի արապիտէն օլուպ՝ մանեա վերիճի տէմէք տիր . չիւն կանընտարի օլան Վիլթիանոսուն քիթապլարընա մանեա վերիթ իտի : Վէ պու ֆիքիթ՝ Պրէօրինին սէօյ- լէտիյինտէն միւնաթպէթլի կէօրինիւր :

2 . Բարազլիդօս՝ բում լիսանընճա լիւնլլէր էտի- ճի տէմէք տիր : Լֆէնտիմիզ չարչարանք կէճէսի ա- ռաքիալարա Տոգին սուրբու կէօնտէրմէք վատ էթ- մէսինտէ պու իսմիլէ զիքր էյլէտի : Վէ Մանի տէմէք իսթէր իտիքի՝ Յիսուս Քրիստոսուն Եօլլամաղա վատ էթտիյի Տոգի սուրբ պէն իմ : — Իսթապընա թէօյլէ — :

վէ միւճիւղաթ էթմէյէ դատրը ըմ տէյիւ էօյիւնիւր իւ-
տիւ : Ըճէմ շահընըն օղու խասթէ օլմասըյլա՝ օլ տիյար-
տէ չօդ հէքիմէր ճէմ օլմուշար ըտը . լաքին Սանի շահ-
ղատէի եաղընը իւզէրինէ օգու մաղըա էյի էթմէյէ սէօզ
վէրտի . հէքիմէր կիթտիլէր . վէ շահղատէ էօյտիւ : Սանի
մահպուս օլտու , լաքին գաչմանըն եօլընուս պուլտու . վէ
Հռոմ վէ Ըճէմ էօլքէլիքինի պիրպիրինտէն այըրան տաղ-
լարըն իշինտէ իքէն՝ կաշքար նամ շէհիրտէ միւթմէքիւն
Սարկիզոս իսմինտէ պիր քիմնինին տինտար վէ սալիհ վէ
զէքի պիր շախս օլմասընըն մէտհինի իշիթտի . քի ֆուհա-
լալարա չօդ սատագա վէրիւր իմիշ : Սդրանկա չայըն գըյշ-
սընտա քեաին Երապիոն նամ գալէ տէն պիր մէքթուպ եա-
ղըպ՝ Կուրպօն նամ չըրաղըյըլա օնա կէօնտէրտի : » Սանի
պու մէքթուպտա քէնտի մէզհէպինի աչար . վէ պիզ
պուլնուս թէրճիւմէսինի կէլէճէք տէֆայա պրազըր ըզ :

ՀԵՎՏԻՍԵԹԻ ՄԻԻԹԷՆԵՎԻԷ

ԻՆԿԻԼԹԷՍԻՒՆ . Սէրըրէյ Ֆալալին (Սա-
դուրտայ մակազին) նամ պիր ինկիլիզ կազէդասընըն
1832 Յուլիս 14 թարիխի վերադէսինտէ եաղըլա տըր
քի՝ Լութերուըրթ շէհրին բրօզէսդան քիլիսէսինտէ
Ուկիլէֆին օթուրուպ քարոզ վերտիյի սանտալիէսի վէ
մանդօսունուն պիր փարչասը վէ մէշէտէն եափմա պիր
սուֆրասը տուրուր ումուշ : Ուկիլէֆ պիր հերեաիյոս
տուր , քի պուլնուս զալիաթ մէզհէպինին պիր գըլթա-
սընը Լութէր պոգնուն մէվթինտէն 130 սէնէ սօնրա

Թագելէմէյէ պաշլատը : Տուայա թախսիս օրսն մահա-
տէ պէջլէ պիր շէյ գամագ՝ այնձէ բաղպէթէ շատթե
կիպի թու թուլմասընա նիշան օլուպ , սուրբարըն մա-
սունքարընա բաղպէթ էթտիյիմիլէ բրօղէսդանլար
պուլմիւրէսթիք տերլէր իսէ սեպէպի հալընըլ քէնտի-
լէրինտէ սուրբ պուլունմամասը կէօրիւնիւր : Վէնտի
մեզճէպլէրինձէ բաղպէթէ շայան պիրինի պուլոյօրլար
ըսա՝ օնուն կիյաիյի մանգոյու վէ իւզէրինէ օթուր-
տուղու սանտալիէի վէ էօնիւնէ ալըպ իւզէրինտէն եւ-
մէք եէտիյի սուֆրայը իպատէթխանէլէրինտէ սագլա-
մաղը պուլմըրէսթիք սայմայօրլար :

ԱՆԹԵՆԱՆ . Վօնիզպէրէ շէճրին Ա-էփաթա-
նալան տէնիլէն բրօղէսդանլարըն մեճիսի մախսուսէն
պիր գանուն չըգարըպ՝ տինի զայլը օլան էրքէյի վէ
տիշիյի պիր պիրլէրիյլէ էվլէրմէյի կասագ էթաիլէր .
վէ քարողիլէրէ մախսուսէն թէնպիճէր կէօնտէրտիլէր
քի՝ պու միսիլիւ թեղէվիլիւճ էտէնլէրին իւզէրինէ
տուա օգուլմասընլար : Աէճէնլէրտէ պիր բրօղէսդան
զազէզասըր իթիթիլարէն նազլ էտէր իտի քի՝ պիր գա-
թօլիք տէլիգանլը պիր եէճուտի գըղը ալմագ իսթէմիլ .
լաքին պուլնլարըն թէգէվիլիւճ տուասընը օգուլմաղա նէ
գաթօլիք փափաղը բազի օլմուշ , նէ տէ եէճուտի խա-
խամը . վէ սեպէպ իքի թարաֆտան պունու կէօսթէրիւ-
լէր իմիշքի՝ քէնտի տինտաշլարը տինի զայլը պիրիսի
լիէ էվէնէճէք , պունա պիլիմ տինիմիլ ճէվազ վէր-
մէզ տերլէր իմիշ : Հաթտա իշ Վարիլ ալքեպիսիոպու-
սունա տիւշէրէք օլ տախի բարա իփատէ էթմիշ , վէ
օնտան տա իգին ալամամըշ : Տէլի գանլը քէնտի ամճա-
սընտան նասիհաթ ալարագ պիր բրօղէսդան քարողիլիւ-
նէ կիթմիշ , վէ օ տախի պու գաթօլիլիլէ եէճուտիյի
ճէր նէ գատար իքիսի տէ քէնտի մեզճէտինտէն տէյիլ
խէլէր՝ էվլէրմիշ վէ տուալարընը օգուլմուշ : Պունու
մեզքիւր բրօղէսդան զազէթասըր նազլ էթտիյինտէ՝
Հաոմա բաքըլա եէճուտի խախամըր պիր պիրինէ

պէնդէթմիշ • պիղիմ պաշեատէ նազլ էթտիյիմիզ միւն
վալ իւզրէ՝ Քրոանքֆորդուն նէմցէճէ ժուռնալը • Քո-
նիդպերկին աւետարանական մէճիսինին ազալարընը տա
պու սրբատա կէօթէրիյօր : Լչկէր տինի զայրըլարըն
թէդէվվիւճիւնտէ աւետարանա մուղայի պիր շէյ եօզ
ուսա՝ օնու Քօնիզպերկին աւետարանական մէճիսինէ
աննաթարըլար . էկէր պու միսիլիւ թէդէվվիւճէր
թարաֆէյըն պիրինին եսխուտ օնլարտան զուհր էտէն
էվլատլարըն տինինէ զարար կէթիւրիսէ՝ քէնտիւլէրի
տննաթըլար քի պու միսիլիւ էվէնմէյէ քէնտիւլէրի
րուխսաթ վերմէրիյլէ իֆիթիսար էթմէրի եագըլըզ-
լըզ պիր շէյ տիր . վէ բարը վէ եէհուտի խախամընը
վէ Քօնիզպերկին աւետարանական մէճիսինի պիր սը-
քայա գօմագ տախի մինասիպէթսիզ տիր :

Հայլան իէպիւլի : Քրոանսատա էվտէ պէսլէնէն
քէլպլէր իչիւն վերկի ալընըր : Վիր գըզ թապիւթը
ղայէթ թամահի , էվինտէ պիր քիւչիւք ֆինօ քէօփէկ
պէսլէր իսի : Քէօփէկլէր իւզէրինէ վերկի իհտաս օլ-
մասը պուռնուն քէյֆինի գալըլար . քէօփէյինի չօգ սէ-
վէր . եանընտան տէֆ էթմէք իսթմէվ . իստէսէ տէ՝ քիմ
սէ ալմազ . սույա աթըպ պօղմագտան պաշգալ չարէսի
եօզ . յսքին գըզ պուռնա տա գըլըլմալ : Սագլասա
տա՝ թամահիլիյինէ էլ վերմէզ տէրէճէտէ սէնէվի պիր
եէնի մասրուֆ ալըմըշ օլուր : Պու էնտիշէտէն նաթըլ
գուրթուլուր : Տիւշիւնէրէք պուռնա պիր եօլ պուլըր :

Սութվաղընտա պիր էհտիյար Լչնկիւրի քէտիսի
վար . կէճէ կիւնտիւզ միւլ չաղըրմաղըլ քէնտիւլի վէ
գօմուլարը թաճիզ էտէր . պալը տա եէմէք թապագ-
լարընա աղընըն պուրնոռնու սօգմաղըլա զիյանըզլար
էտէր . պագը թապագ տա զըրար . քիւլէրտէ հիչ պիր
շէյ եէրինտէ պրագմազ , հէր պիր շէյի ալթ իւսթ է-

տէր . հալընը սրջանլարա տօգանմազ , ծնարը ավա-
մաղը պաշգաքետիլէրէ հալալէ էթմիշ . քէնտիսի սալթ
զհանքեարըղըլա մէշղուլ : Մէզքիւր գըղ հըլըզճըլա
միւշալէրէյէ կիրիսլ՝ նիհայէթ կէրէք քէլսին սէլամէ-
թի վէ կէրէք էվին րահաթը իջին քէտիյի էօլտիւրմէյէ
գարար վէրիլտի :

Քէտիյի էօլտիւրտիւլէր . տէրիսին զէտէյէմէտէն
չըգարտըլար , վէ գօգուպ չիւրիւմէմէսինին թէրթիպ-
լէրինի էթտիքտէն սօնրա քէլսին իւզէրինէ կէչիտի-
լէր . շէոյէ բի՝ քէլսլ պիր կիւզէլ Ննկիւրիւ քէտիսի օլ-
տու . էվլէլ տէ սըջան թուլթմազըտը , շիմտի տէ թուլթ-
մազ . անճագ մուլթագ վէ քիլէր զհանլարը քէտիլտի .
միւսլոսմազ սէսի իշիտիլմէղ օլտու : էքի հալամագ
գալտը . օ տա թաճիզ հօլունտա տէյիլ . էվէ հապանճը
կիրտիքճէ պու սէնի քէտիտէն քէօփէք սէսի չըգարը-
տը : Նաքին քէշկէ էվտէքիլէրին ճիւմլէսինէ հալսաս ,
հապանճը կէօրտիւքտէ սէս չըգարմասաըտը . անճագ
հայլան ագլը օլ տէրէճէ ինճէ միւլհաղալարա վարամազ :

Պիր կիւն միրի թահսիլտարը մահալէլէրի գօլա-
մագտա իքէն պու գըղըն էվինէ կիրտի . քէօփէք պու
հապանճը քիմսէի կէօրիւնճէ հալսարագ իւզէրինէ
սէյիլթտի : Թահսիլտարըն գուլաղը Ննկիւրիւ քէտի-
սինտէն քէօփէք հալամասը իշիթմէյէ ալըշմըշ տէյիլ ,
հայլանըն թէպտիլի ճամէ օլտուղունու աննայըլ տէֆ-
թէր հօգլատը . վէ օլ էվտէն ֆինօ վէրկիսի ալընմըշ
օլտուղունուն գոյտընը պուլամայըլ՝ հայլանըն գըրը
ղը քէտի օլմասընա տա պաղմայարագ՝ քէօփէքլէք սէ-
սինէ զիտտէ իթիպար էթտի . վէ գըղտան քէլսլ վէր-
կիսինի ալտըգտան մատէ՝ միրիյէ խիյանէթ էթմէք
գաստընտա օլտուղու իջին ճէրիմէ տէ ալտը :